

Succé när skolelever sår blomsterängar

Göteborgs botaniska trädgård har lyckats nå nästan femtusen skolelever från hela Västra Götalandsregionen genom att så blomsterängar. De kallar projektet *Så vilda!*

EMIL V. NILSSON

Syftet med projektet *Så vilda!* är att få barn och vuxna att engagera sig i sin närmiljö, ge dem ökad kunskap om vilda växter och främja den biologiska mångfalden.

– Om vi inte känner till och förstår naturens mångfald kan arter försvinna utan att vi lägger märke till det. Vi vill motverka växtblindhet, att man ser allt som växer som en grön massa. Genom att lyfta fram 18 vilda svenska växter ser eleverna att det finns olika arter och får inblick i hur arterna knyter an till den biologiska mångfalden, säger Helen Ekvall.

Som pedagog står Helen för delar av skolprogrammet i Göteborgs botaniska trädgård. Hon samarbetar även med Stina Weststrand som jobbar som vetenskaplig intendent på samma plats.

– Vi har valt att kalla den här typen av äng för en blomsteräng för att skilja den från slätterängar eller naturbetesmarker som är kulturpräglade naturtyper med en lång his-

toria av hävd, berättar Stina. Man kan inte återskapa en riktig äng så här snabbt, men genom att ta bort grässvålen och så in vilda växter så kan vi i alla fall gynna en del av de här växterna. Det här är ett sätt att berika den biologiska mångfalden i tätorten där de flesta skolorna ligger. Blomsterängen som eleverna anlägger är lättskött och kan användas i undervisningen i många av skolans ämnen. Det blir en plats där eleverna kan få se samspelet mellan växter och pollinatörer med egna ögon.

Projektet startade hösten 2019 och målet var att 900 elever skulle delta, så hur har det gått?

– Långt över förväntan, svarar Helen. Idag har vi haft elever från 60 skolor fördelade på 25 kommuner. Totalt är det mer än 4500 elever som deltar i programmet. De flesta blomsterängar anläggs på skolgården eller i anslutning till skolgården. Några elever har sått på mer allmänna platser som Trädgårdsföreningen, i botaniska trädgården

Helen Ekvall och Stina Weststrand har varit drivande i projektet *Så vilda!*
FOTO: Göteborgs botaniska trädgård.

Stor blåklocka *Campanula persicifolia* är en av arterna som ingår i fröblandningen till blomsterängen.
FOTO: Helen Ekvall.

eller vid Naturhistoriska museet i Göteborg. En skola i Sotenäs har sått in ängsväxterna i kommunens park. Det finns också samarbeten med några hembygdsföreningar.

Fröblandningen begränsades till att innehålla 18 arter för att underlätta presentationen av växterna i projektets material.

– En pedagogisk tanke med projektet är att verkligen lyfta fram växterna, genom att presentera dem i såväl text som bild, som i rörliga medier, berättar Stina. För att förstärka effekten av färg och form valde vi att endast ha med ett gräs – darrgräs *Briza media*. Kanske utökar vi fröblandningen till blomsterängen med ytterligare en gräsart till hösten, ett smalbladigt gräs som till exempel fårsvingel *Festuca ovina*. Andra tillägg kan komma att bli en skallra *Rhinanthus* och en tidigblommande art som gullviva *Primula veris*. Hur väl vår fröblandning kommer att fungera på blomsterängarna får tiden utvisa.

En viktig del i att lyckas med att anlägga en blomsteräng handlar om att välja en

lämplig plats och att förbereda marken innan man sår ut frön.

– Helst vill vi att de gräver bort grässvålen på en plats där det är mager jord, fortsätter Stina. Gräsrötterna måste bort, annars kommer gräset upp och konkurrerar ut ängsväxterna. Är det lite mer näringsrik jord så är det bra om de blandar in sand, något som finns på de flesta skolgårdar. Några skolor som har en asfalterad gård har sått i pallkragar med ängsjord.

Från den nationella rödlistan till den internationella panelen för biologisk mångfald (IPBES) kommer rapporter om hur den biologiska mångfalden minskar. Men Göteborgs botaniska trädgård har med det här projektet försökt vända trenden, en blomsteräng i taget.

– Vi hoppas att projektet *Så vilda!* bidrar till att öka förståelsen för varför den biologiska mångfalden, med våra vilda växter och pollinatörer i fokus, är av största vikt för vårt och jordens välbefinnande. Vi kan göra

BLOMSTERÄNGARNA anläggs i skolans närhet, här på en bit kommunägd mark. FOTO: Helen Ekvall.

skillnad! Alla insatser räknas, stora som små, säger Stina.

Projektet har ett eget vetenskapligt råd som består av Allison Perrigo, föreståndare för Göteborgs centrum för globala biodiversitetsstudier, Åslög Dahl och Bengt Gunnarsson, båda forskare på Göteborgs universitet, Dawn Sanders, forskare i pedagogik på Göteborgs universitet, Jenny Klingberg, forskare samt miljöinformatör på Göteborgs botaniska trädgård, Mattias Lindholm, vetenskaplig intendent på Naturhistoriska museet i Göteborg och slutligen Stina Weststrand, vetenskaplig intendent på Göteborgs botaniska trädgård.

Hela projektet knyter även an till Göteborgs centrum för globala biodiversitetsstudier vid Göteborgs universitet som strävar efter den här sortens kopplingar ut till samhället. Forskarna faktagranskar allt i projektet och har påverkat innehållet i fröblandningen, men de har också medverkat i ett digitalt seminarium som presenteras på Instagram. Det finns också filmer som projektet har publicerat på webben om hur

växter är en del av den biologiska mångfalden.

Det är 18 vilda svenska arter i projektets fröblandning. Fyra av dem är ettåriga åkerogräs: kornvallmo *Papaver rhoeas*, klätt *Agrostemma githago*, blåklint *Centaurea cyanus* och åkerkulla *Anthemis arvensis*. De ettåriga arterna har tagits med för att få en blomning redan första året. De andra arterna är fleråriga och presenteras i en skrift som eleverna får för att lyfta fram deras betydelse i den biologiska mångfalden. Texten finns återgiven här på motstående sida.

Det finns medel för att fortsätta med projektet *Så vilda!* också i framtiden. Vem vet, kanske kommer skoleleverna också att få samla in frön från vilda växter i sin närmiljö till sina blomsterängar framöver? **SBT.**

• Projektet *Så vilda!* är finansierat av Formas, ett forskningsråd för hållbar utveckling. Allt material som hör till projektet finns på botaniska.se/savilda.

Så här presenterar projektet de fleråriga ängsväxterna:

Darrgräs *Briza media*

Med hjärtformade småax är den ett vackert inslag på ängen. Pollineras liksom andra gräsarter av vinden, men är en viktig värdväxt för bland annat sikelsäckmal som är en hotad (rödlistad) fjärilsart.

Flockfibbla *Hieracium umbellatum*

Fibblor hör till en av de största blomväxtfamiljerna, familjen korgblommiga växter Asteraceae. Fibblesandbiet och slättersandbiet är båda hotade och letar bara pollen hos fibblor.

Getväppling *Anthyllis vulneraria*

En ärtväxt. Ärtväxter lever i symbios med kvävefixerande bakterier. Vävplingssandbiet och vår minsta blåvingefjäril är helt beroende av getväpplingen och är idag hotade.

Kråkvicker *Vicia cracca*

Tidigare använd som foderväxt – det vill säga att den odlades för att bli mat åt våra husdjur. Den är en ärtväxt och en viktig födokälla för flera hotade solitärbin, till exempel margsandbi.

Kungsmynta *Origanum vulgare*

Oregano är torkade blad av kungsmynta och dess släktingar. Gnugga på bladen och känn doften! Den lockar både humlor, bin och fjärilar och är en gammal läkeväxt som också kan färga textilier röda.

Käringtand *Lotus corniculatus*

Tretti fjärilsarter använder käringtand som värdväxt för sina larver. Artnamnet corniculatus kommer av latinets cornu som betyder horn, vilket syftar på blomknoppen som slutar i en böjd spets.

Myckmalva *Malva moschata*

En vacker myskdoftande perenn som besöks av flera arter av blomfluga, fjärilar, bin och humlor som kommer för att kalasa på pollen och nektar. Men det är främst bin som pollinerar blommorna.

Prästkrage *Leucanthemum vulgare*

Namnet prästkrage syftar på en typ av krage som prästerna bar på 1700-talet. Vulgare betyder vanlig, men idag har även prästkragen blivit mindre vanlig. Är Skånes landskapsblomma.

Rödkämpar *Plantago media*

Har använts som läkeväxt sedan medeltiden. Blommorna kan pollinera sig själva men pollineras även avflugor, skalbaggar och bin.

Röllika *Achillea millefolium*

Släktnamnet *Achillea* syftar på Akilles, som lär ha behandlat sina och soldaternas sår med röllika under trojanska kriget. Mer än femtio insektsarter är beroende av växten för mat och logi.

Stor blåklocka *Campanula persicifolia*

Titta in i blommorna på kvällen! Ibland kan man se blåklocksbin som sover gott därinne. Frökapseln har tre små rum med varsin lucka som öppnar sig och släpper ut frön när de mogna.

Väddklint *Centaurea scabiosa*

Producerar rikligt med nektar och är en populär födokälla för en hel del olika insekter. Väddklint är också en viktig värdväxt för många fjärilslarver.

Åkervädd *Knautia arvensis*

Har liksom andra väddväxter använts som läkemedel mot hudåkommor, syfilis och pest. Den liknar ängsvädd men de blommor vid olika tider.

Ängsvädd *Succisa pratensis*

Guldsandbiet är en hotad art som bara samlar pollen från väddväxter. *Succisa* betyder avskuren och syftar på roten, som man förr trodde hade blivit avbiten av djävulen. På engelska heter den Devil's-bit scabious.